

Kansanäänestysaloite Länsirata-hanketta koskien

Kaupunginhallitus 08.12.2025 § 231

Valmistelija

kaupunginlakimies Niclas Sundman, niclas.sundman@salo.fi, 02 778 2059

Salon kaupungille on 1.12.2025 jätetty 17.11.2025 kuntalaisaloite.fi -palvelussa julkaistu aloite kunnallisesta kansanäänestyksestä ”Länsiratahankkeesta tulee luopua ja järjestää asiasta kansanäänestys”. Aloitteen on allekirjoittanut kuntalaisaloite.fi -palvelussa 2 006 kunnan asukasta. Aloitteen vastuuhenkilö on lisäksi ilmoittanut ja toimittanut kaupungille aloitteelle paperisena annettuja kannasilmoituksia ja allekirjoituksia 13 kappaletta. Edellä mainitun kansanäänestysaloitteen lisäksi kaupungille on 26.11.2025 jätetty erillinen Länsirata-hanketta koskeva paperinen vaatimus kansanäänestyksen järjestämisestä, jonka on allekirjoittanut 415 henkilöä.

Kunnallinen kansanäänestysaloite

Kuntalain 25 §:n mukaan kansanäänestysaloitteen voi tehdä vähintään neljä prosenttia 15 vuotta täyttäneistä kunnan asukkaista. Valtuuston on viipymättä päätettävä, toimitetaanko aloitteessa tarkoitettu kansanäänestys.

Hyvinvointialueilla ja kunnissa toimitettavissa neuvoa-antavissa kansanäänestyksissä noudatettavasta menettelystä annetun lain 4 §:n 2 momentin mukaan aloitteen tekijöiden allekirjoitukset (kannatusilmoitukset) kerätään paperilla tai sähköisesti tietoverkossa. Paperilla kerättävässä kannatusilmoituksessa tulee olla omakätinen allekirjoitus ja siihen tulee liittää aloitteen tekijän nimi ja syntymäaika sekä hyvinvointialueen kansanäänestysaloitteessa myös kotikunta.

Salossa 15 vuotta täyttäneitä asukkaita on yhteensä 44 388 (25.11.2025, Tilastokeskus, väestön ennakkotilasto). Neljä prosenttia 15 vuotta täyttäneiden asukasluvusta tarkoittaa 1 775,52 asukasta.

Kaupungille 1.12.2025 jätetyn kansanäänestysaloitteen on kuntalaisaloite.fi -palvelussa allekirjoittanut yli neljä prosenttia 15 vuotta täyttäneistä kunnan asukkaista ja se täyttää laissa asetetut kunnallisen kansanäänestysaloitteen edellytykset. Kansanäänestysaloite on kokousasian oheismateriaalina. Kaupungille 26.11.2025 toimitettu 415 henkilön allekirjoittama vaatimus kansanäänestyksen järjestämisestä puolestaan ei täytä kansalaisäänestysaloitteelle laissa asetettuja edellytyksiä.

Kunnallisesta kansanäänestyksestä

Kuntalain mukaisen kansanäänestysaloitteen saatuaan valtuuston on viipymättä päätettävä, toimitetaanko aloitteessa tarkoitettu kansanäänestys.

Kunnallinen kansanäänestys on kuntalaissa säädetysti luonteeltaan neuvoa-antava. Kunnallishallinto perustuu edustukselliseen demokratiaan, eikä kunnallisen kansanäänestyksen lopputuloksella ei ole sitovaa vaikutusta valtuustoon nähden.

Kunnallisen kansanäänestyksen tarkoituksena on kunnan asukkaiden mielipiteen selvittäminen. Ennen kansanäänestystä koskevien säännösten ottamista kuntalakiin ja sen jälkeenkin on ollut mahdollista järjestää kunnan asukkaille kohdistettuja mielipidetiedusteluja. Erilaisten mielipidetiedustelujen ero laissa säädettyyn kansanäänestykseen on ennen kaikkea toteutustavassa kansanäänestyksen ollessa tiukan muutosidonnaista.

Käytettävissä olevien tilastotietojen mukaan kunnallisia kansanäänestyksiä on valtakunnallisesti toteutettu vuodesta 1991 lähtien 63, joista 57 koski kuntaliitosta, kaksi tielinjausta, yksi lääninrajaa, yksi jätteenpolttolaitosta, yksi kaupungin nimeä ja yksi maakunnan vaihtoa (Oikeusministeriö, 14.10.2019).

Kunnallisen kansanäänestyksen toimittamiseen sovelletaan lakia hyvinvointialueilla ja kunnissa toimitettavissa neuvoa-antavissa kansanäänestyksissä noudatettavasta menettelystä (652/2021). Menettelylain määräysten mukaisesti kansanäänestyksen toteuttaminen on tiukan muutosidonnaista ja vastaa kuntavaalien menettelytapoja.

Mikäli valtuusto päättää toteuttaa Länsirata-hankkeesta luopumista koskevan kansanäänestyksen, tulee valtuuston tehdä päätös äänestyksen toteuttamisesta viimeistään 60. päivänä ennen äänestyksen toteuttamista. Kunnan kansanäänestys toimitetaan kunnanvaltuuston määräämänä sunnuntaina. Laista johtuvien määräaikojen vuoksi kunnallisen kansanäänestyksen toimittamisen prosessi kestää siten vähintään hieman yli kaksi kuukautta äänestyksen toimittamisen päätöksestä lukien.

Menettelylaki 3 § 2 mom.

"Päättyessään kansanäänestyksen toimittamisesta valtuuston on samalla päätettävä äänestyksen aiheesta ja ajankohdasta sekä äänestäjille esitettävistä vaihtoehtoista. Vaihtoehdot voivat sisältyä samaan äänestyslippuun tai kutakin vaihtoehtoa varten voi olla oma äänestyslippu. Äänestäjällä tulee kuitenkin aina olla mahdollisuus ilmaista, ettei hän kannata mitään esitetyistä vaihtoehtoista. Valtuuston on päätöksessään määrättävä äänestyslippujen lukumäärä, sisältö ja ulkomuoto."

Aloitteessa tarkoitetun kansanäänestyksen aiheena voidaan pitää kysymystä siitä, tulisiko Salon kaupungin luopua ja vetäytyä Länsirata-hankkeesta. Äänestäjälle esitettävissä olevina vaihtoehtoina voidaan tällöin pitää esimerkiksi seuraavia: "Kyllä", "Ei", "En ota kantaa", jotka vaihtoehdot ovat esitettävissä samalla yhdellä äänestyslipulla. Äänestyslipun ulkomuodon osalta on mahdollista esimerkiksi noudattaa soveltuvin osin vaalilain 51 §:ssä äänestyslipusta säädettyä, jonka mukaan äänestyslippu on valkoinen vakiokokoa 148 x 210 mm, jonka lisäksi äänestyslippu tulee olla selkeällä tavalla vaalisalaisuuden säilyminen turvaten taitettavissa niin, että äänestysmerkintä jää taittamattomaksi. Äänestyslipun sisältö voisi tällöin olla esimerkiksi sellainen, että äänestyslipun vasemmalla sivulla on otsikko "Salon kaupunki, Kunnallinen kansanäänestys [päivämäärä]" ja oikealla sivulla kansanäänestyksen aiheena toimiva kysymys sekä äänestysvaihtoehdot äänestäjän äänestysvalintaa osoittavilla valintaruuduilla.

Menettelylain mukaan Kansanäänestys toimitetaan kunnassa äänestysalueittain noudattaen vaalilain 8 §:n nojalla viimeksi määrättyä äänestysaluejakoa. Kunnanvaltuusto voi kuitenkin päättää, että useammalla äänestysalueella on kunnassa yhteinen äänestyspaikka. Kunnanhallituksen on hyvissä ajoin ennen äänestystä asetettava äänestysalueita tai äänestyspaikkoja varten äänestyslautakunta noudattaen, mitä vaalilain 15 §:ssä säädetään vaalilautakuntien asettamisesta. Ennakkoäänestys toteutetaan kirjeäänestyksenä, jossa

jokaiselle äänioikeutetulle lähetetään äänestysliput, vaalikuoret, lähetekirjeet, lähetekuori ja äänestysohjeet. Kunnanvaltuusto voi myös päättää kunnan kansanäänestyksen toimittamisesta pelkästään kirjeäänestyksenä.

Kunnan kansanäänestyksestä aiheutuneet kustannukset suoritetaan kunnan varoista. Mikäli valtuusto päättää toimittaa aloitteessa tarkoitetun kansanäänestyksen, tulee valtuuston hyväksyä kansanäänestyksen toteuttamiseen lisämääräraha. Vuoden 2025 alue- ja kuntavaaleissa Salossa oli 41 981 äänioikeutettua. Kunnan keskusvaalilautakunta laatii ja valmistuttaa kaikki asiakirjat. Mikäli valtuusto päättää toimittaa aloitteessa tarkoitetun kansanäänestyksen, tulisi sen toteuttamiseen varata karkean arvion mukaan n. 180 000 euroa.

Valtuuston tulee päättää toimitetaanko asiassa kansanäänestysaloitteessa tarkoitettu neuvoa-antava kunnallinen kansanäänestys.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuustolle, että aloitteen mukaista kansanäänestystä ei järjestetä.

Pöytäkirja tarkastetaan tämän asian osalta heti kokouksessa.

Päätös

Merkittiin, että Jerina Wallius ja Marika Korpela poistuivat kokouksesta esteellisinä, intressijäävi, tämän asian käsittelyn ajaksi klo 17.15.

Merkittiin, että hallintojohtaja Rönholm toimi tämän asian aikana kokouksen pöytäkirjanpitäjänä.

Merkittiin, että Anna Härry saapui kokoukseen tämän asian käsittelyn aikana klo 17.15.

Anna Härry ehdotti Marja Ruokosen ja Timo Lehden kannattamana seuraavaa: Esitän, että kansanäänestys järjestetään.

Puheenjohtaja totesi, että oli tehty esittelijän ehdotuksesta poikkeava kannatettu muutosehdotus, joten asiasta on äänestettävä. Puheenjohtaja ehdotti, että toimitetaan nimenhuutoäänestys. Ne, jotka kannattavat esittelijän ehdotusta äänestävät JAA ja ne, jotka kannattavat jäsen Härrin ehdotusta äänestävät EI. Puheenjohtajan ehdotus äänestystavasta hyväksyttiin.

Suoritetussa äänestyksessä

Esittelijän pohjaehdotus sai 7 JAA ääntä (Paassilta, Nummentalo, Aaltonen, Anttila, Blomqvist, Valkonen, Yli-Jama)

Jäsen Härrin ehdotus sai 6 EI ääntä (Lehti, Kymäläinen, Mänkari, Ruokonen, Friberg, Härry)

Tyhjä 0 (-)

Poissa 0 (-)

Puheenjohtaja totesi, että päätökseksi tuli äänin 7 - 6 esittelijän pohjaehdotus.

Pöytäkirja tarkastettiin tämän asian osalta heti kokouksessa.

Merkittiin, että Anna Härri poistui kokouksesta tämän asian käsittelyn jälkeen klo 17.33.

Merkittiin, että Jerina Wallius palasi kokoukseen tämän asian käsittelyn jälkeen klo 17.33.

Tiedoksianto

Toimistopalvelut
Kaupunginvaltuuston kokouksen jälkeen:
Asianosaiset

Kaupunginvaltuusto 15.12.2025
5359/00.02.54/2025

Esittelijä

Kaupunginhallitus

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus ehdottaa kaupunginvaltuustolle, että aloitteen mukaista kansanäänestystä ei järjestetä.

Päätös

Tiedoksianto

Aloitteen tekijät
Kaupunginlakimies
Kirjaamo